

På väg till Köpenhamnsmötet

Personfixering, prestige och falsk information är Malous vardag

Den 7-18 december möts världens ledare i Köpenhamn för att få till stånd ett globalt klimatavtal. Bakom kulisserna verkar Malou Larsson, ämnesråd och docent i civilrätt, i en förhandling som emellanåt liknar en spionroman.

Det är många knutar som ska lösas och många intressen som ska jämkas under dagarna i Köpenhamn. De gamla industriländerna anser att Kina, Indien och Brasilien ska bidra mer till utsläppsminskningarna. De tre växande superekonomierna hävdar sin rätt att utvecklas på samma villkor som västvärlden har gjort och påpekar att USA inte har förbundit sig till några utsläppsminskningar.

Samtidigt kräver de u-länder som kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna kompensation i form av bistånd för att kunna anpassa sig till de nya förhållandena. Vidare behövs stora ekonomiska bidrag för att utveckla en fungerande byråkrati som kan kontrollera utsläppskällor och ta fram miljödata i dessa länder.

Gröna jobb är ytterligare en fråga på dagordningen. I tredje världen handlar det bland annat om det tropiska skogsbruket. Länderna ska få tillgodoräkna sig skogarna som kolsänkor (de tar upp koldioxid i fotosyntesen) då koldioxidkvoter beräknas. Om jordens gröna lungor ska bevaras måste världssamfundet finna nya utkomster för de som idag livnär sig på att odla upp skogarna.

Gröna jobb och grön teknologi behöver skapas också på andra områden för att åstadkomma ett långsiktigt hållbart samhälle. Men vilken teknologi ska man satsa på och var? Och hur ska den finansieras?

Malou Larsson har en unik roll i förberedelserna inför Köpenhamnsmötet. Hon har en docentur i civilrätt vid Stockholms universitet och jobbar numer som ämnesråd i regeringskansliet på Stadsrådsberedningen. Dessutom är hon skandinav. Med den bakgrunden tyckte nabolandet att hon var som klippt och skuren för tjänsten som samarbetsofficer mellan FN och värdlandet Danmark. I den rollen bidrar hon till att parterna får möjlighet att träffas och diskutera igenom kniviga frågor inför det avgörande mötet i Köpenhamn.

Eftersom Danmark är värd deltar inte landet som part i förhandlingarna. Det gör däremot EU; i och med att Sverige är ordförandeland har det även fallit på Malou Larssons lott att förbereda förhandlingarna för unionens räkning. Hon samlar in underlag till avtalstexter och försöker, i samarbete med övriga parter jurister, utmejsla ett språk som alla kan ställa sig bakom.

Mot bakgrund av sin tudelade roll kallar Malou Larsson sig själv lite skämtsamt för en dubbelagent. Och visst finns det inslag av spionroman i hennes arbete. Information är makt. Ju bättre information hon kan ge den ena av sina uppdragsgivare, EU, desto bättre blir organisationens förhandlingsposition.

Ibland får hon ta till knep för att nästla sig in på möten som hon egentligen inte är inbjuden

Sannolikheten att Köpenhamnsmötet utmynnar i ett juridiskt bindande avtal är ganska liten enligt Malou Larsson.

till. Precis som i spionvärlden måste hon se upp med organisationer som planerar falsk information i försök att driva sin egen agenda.

– Mycket handlar om att ta reda på vem som kommer på vilka möten. Jag hade aldrig kunnat ana att personer och deras positioner har så stor betydelse i förhandlingarna, säger Malou Larsson.

En person som har fått en avgörande betydelse för det fortsatta arbetet är Barack Obama.

– Vi har vant oss vid ett motsträvt USA. Nu deltar de i förhandlingarna och kommer med konstruktiva idéer. De vill ha resultat. Sedan kan man fråga sig om USA vill samma sak som vi.

Malou Larsson lyfter fram USA:s ambition att föra upp samtalen på en principiell nivå. I synnerhet ö-staterna, som riskerar att översvämmas på grund av klimatförändringen, går in på detaljfrågor vilket drar ner på takten i förhandlingarna, enligt henne.

– Vi har fastnat i en nord-syd problematik med G77 som vi inte lyckas ta oss ur.

Men Obama, som skulle kunna lösa en hel del av detta, har inrikespolitiska problem. Presidenten har deklarerat att han först vill ta itu med sjukförsäkringarna och finanskrisen. Klimatet hamnar på tredje plats på den politiska agendan.

Han behöver 60 röster i senaten för att få igenom sin klimatpolitik. Demokraterna må vara i majoritet, men partipiskan i USA viner inte lika hårt som i Sverige. Obama kan inte räkna med de demokratiska senatorerna från kol- och oljerika delstater utan måste förhandla med klimatsinnade republikaner. Malou Larsson förklarar att det ligger mycket prestige i frågan för presidenten.

– Han vill inte råka ut för samma sak som Clinton och Gore. De trodde sig ha senatens stöd för att ratificera Kyotoprotokollet. Det var mycket nesligt för dem när det visade sig att så inte var fallet.

Från amerikanskt håll har man antytt att senaten inte hinner lämna ett besked i klimatfrågan förrän i mars. Men Danmark och Storbritanniens premiärminister, Gordon Brown, har satt ner foten. Något interimsmöte kan det inte bli tal om. Då kan man lika gärna strunta i att mötas i Köpenhamn och skjuta upp frågan om världens framtid till nästa stora klimatmöte år 2012. Ingen av parterna vill tappa ansiktet. Därför har man kommit fram till en kompromiss.

– Det verkar inte bli något juridiskt bindande avtal som det först var tänkt. Bara politiskt bindande. Det innebar främst att brott mot avtalet inte medför några sanktioner. Det kommer endast att finnas ett moraliskt förpliktigande att följa det, förklarar Malou Larsson.

Visst kan det ändå komma något konkret ur Köpenhamnskonferensen, menar Malou Larsson. Knäckfrågan är finansieringen. Hösten 2008 var alla överens om att finanskrisen inte skulle vara en ursäkt för att vila på lagarna.

Tvärtom menade många att lösningen på finanskrisen var att miljöinvestera sig ur den, berättar hon. Men finanskrisen blev långvarigare än någon hade räknat med och 2010 förutspås arbetslösheten slå till på allvar. Hög arbetslöshet och en aktiv miljöpolitik går sällan hand i hand.

– Men vi ligger ändå så långt fram i förhandlingarna nu. Får man bara upp pengarna på bordet får vi ett positivt resultat. Om inte blir det nog inte mer än en pressrelease om ett nytt möte, säger Malou Larsson.

På juridicum.su.se

- Brottsoffermyndigheten belönar Stockholmsstudent
 - Mångmiljonbidrag till Juridicum
 - Amnestys Lise Bergh på Juristdagarna
 - Studenter mötte arbetsgivare på Juristdagarna
 - Juridisk Publikation belönar bästa PM på C2
 - Thomas Hammarberg efterfrågar renodling av MR-organisationer
 - Konferens: Marknaden för återanvändning av rättsinformation – vidareutnyttjande och offentlighetsuttag
- Hittar du inte nyheten? – leta i nyhetsarkivet.

Sök specialkursen Praktisk europaprocess

Praktisk europaprocess ger studenter möjligheten att delta i Den nordiska rättegångstävlingen om de mänskliga rättigheterna som hålls för 26:e gången i Köpenhamn i juni 2010.

Tävlingen utgår från ett fiktivt händelseförlopp som rör den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. De tävlande studentlagen lämnar in käromål och svaromål. I Köpenhamn kommer de dessutom, i en simulerad muntlig förhandling, att plädera inför domare från de fem nordiska länderna samt de nordiska ländernas domare i Europadomstolen.

För mer information besök www.juridicum.su.se och klicka dig vidare via specialkursutbudet till kursen Praktisk europaprocess eller kontakta amanuens Golshanak Fatahian golshanak.fatahian@juridicum.su.se, tel: 08 - 16 32 83.

Miljöpris i Spökslottet

Torsdagen den 22 oktober delades 2008 års Elizabeth Haub Prize ut på Spökslottet. Priset gick till professor Laurence Boisson de Chazournes vid Université de Genève. Elizabeth Haub Prize är ett av världens mest välrenommerade priser i miljörett.

Fransyskan Laurence Boisson de Chazournes får utmärkelsen för sin enastående forskargärning sitt engagemang i internationella organisationer som Världsbanken, WHO, UNDP, ILO och UNEP samt sin rådgivande roll i ett antal viktiga internationella rättsfall på miljörättens område.

Elizabeth Haub Prize delas för andra året ut vid Stockholms universitet. Mer information om priset finns på www.juridicum.su.se/ehp/.

Håll bättre koll på unionens banker

Fri rörlighet utan sameuropeisk kontrollapparat förvärrade finanskrisen enligt forskare

En finansinspektion på EU-nivå hade kunnat mildra finanskrisen. Det menar Sideek Mohamed Seyad, docent i europeisk integrationsrätt med inriktning på bankrätt.

Det finns en obalans i EU-rätten på bankområdet enligt Sideek Mohamed Seyad; den fria rörligheten tillåter banker att etablera sig inom hela den inre marknaden, men övervakningen av bankernas förehavanden sker fortfarande på nationell nivå. Kommunikationen mellan medlemsländernas övervakningsorgan lämnar mycket övrigt att önska. Mellan svenska Finansinspektionen och dess lettiska motsvarighet finns knappt något samarbete alls, enligt Sideek Mohamed Seyad. Idag ser vi resultatet. Svenska banker har haft en utlåningspolicy i de baltiska staterna som skulle vara otänkbara i Sverige.

– Svenska banker har gett minderåriga kreditkort som de har kunnat använda för att betala varor på internet, berättar Sideek Mohamed Seyad.

För närvarande pågår samtal inom EU om att reglera bankernas frikostiga bonussystem. Det svenska ordförandeskapet är drivande i frågan. Sideek Mohamed Seyad delar uppfattningen med många andra att bonussystemen uppmuntrar bankerna att låna ut pengar utan att bry sig om säkerheten. Ju mer du lyckas låna ut desto större blir din bonus. Att minderåriga saknar återbetalningsförmåga tycks de blunda för. När bankerna sedan inser att de inte kan kräva pengarna tillbaka lånar de inte ut pengar ens till livskraftiga företag.

I Sverige finns en ovilja att lämna ifrån sig Finansinspektionens makt till ett övernationellt organ. Man anser sig, med viss rätt, ha en av Europas effektivaste övervakningsmyndigheter. Men vad hjälper det, frågar Sideek Mohamed Seyad retoriskt, om tjänstemännen vid andra finansinspektioner väljer att blunda för bankernas åsidosättande av nya bonusregler i utbyte mot att de får en del av kakan?

– En övernationell, europeisk övervakningsorganisation skulle minimera riskerna för missbruk och korruption, säger han.

Den lämpligaste organisationen finns redan enligt Sideek Mohamed Seyad, det handlar bara om att ge den de legala instrumenten. Han syftar på Europeiska centralbanken. Det faller sig naturligt, menar han, eftersom den idag ansvarar för EU:s penningpolitik. Vidare är banken

immun mot politiska påtryckningar; den tar inte order från något medlemsland eller från någon institution över huvud taget.

– Europeiska centralbanken har skött sig utmärkt under finanskrisen. De agerade snabbt och pumpade in pengar i ekonomin där det var nödvändigt. Den professionella nivån hos tjänstemännen är hög.

Det finns faktiskt inskrivet i Maastrichtfördraget att Europeiska centralbanken kan ges en övervakningskompetens om samtliga medlemsländer bifaller förslaget. Visserligen pågår diskussioner om ett fördjupat samarbete kring övervakning av finansmarknaden, men det kommer knappast att utmynna i en övernationell organisation enligt Sideek Mohamed Seyad.

– Medlemsländerna är alldeles för o villiga att överlämna makt till EU, i synnerhet vad gäller finansmarknaden.

Bättre organiserad övervakning måste åtföljas av en harmonisering av hur europeiska bankers affärsverksamhet regleras enligt Sideek Mohamed Seyad. Bristen på harmonisering förvärrade krisen. Han exemplifierar med direktiv 94/19/EC av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar. Direktivet ålade bankerna i varje medlemsland att deponera pengar i en statligt förvaltd fond. Bestämmelsen garanterade att bankkunder fick tillbaka minst 20 000 euro om deras bank hamnade i trångmål och förlorade återbetalningsförmågan.

Men garantin var för låg för att klara en finanskris. Ett av de första länderna att drabbas av finanskrisen var Irland. För att irländska bankkunder inte skulle ta ut sina pengar ur bankerna i panik och därigenom försätta bankerna i konkurs höjde staten garantin till 100 000 euro. Det medförde att brittiska bankkunder flyttade sina pengar till grannlandets banker där garantin var betydligt gynnsammare. Plötsligt hotades brittiska bankers fortlevnad på grund av kapitalflykt.

Sedermera höjdes garantin i direktivet till 50 000 euro för att stävja kapitalflykten. Av samma skäl minskades tidsfristen för utbetalningar från tre månader till 20 arbetsdagar och ersättningsnivån från 90 procent till 100 procent (2009/14/EC av den 11 mars 2009).

– Kommissionen tog alldeles för lång tid på sig med att höja nivåerna och därför agerade medlemsländerna på egen hand. Lagstiftningsmaskineriet i EU är väldigt trögt. Jämför med

Den politiska viljan att ge Europeiska centralbanken övervakningskompetens saknas enligt Sideek Mohamed Seyad.

USA som snabbt införde lagändringar för att mildra finanskrisens verkningar, säger Sideek Mohamed Seyad

Visst finns det exempel på lyckade närmanden mellan EU-länderna på bankområdet, enligt Sideek Mohamed Seyad. Det gäller till exempel Direktivet 2003/48/EG av den juni 2003 om beskattning av inkomster från sparande i form av räntebetalningar. Direktivet infördes som en reaktion på införandet av euron. Det blev då allt för lätt för kapitalstarka personer att flytta sina pengar till banker i medlemsländer med betydligt lägre skatt på ränteinkomster än hemlandet.

Enligt direktivet ska den skattepliktige betala skatt i det land som han eller hon har sin hemvist i oavsett i vilket land besparingarna finns. Dessutom måste banken som förvaltar kapitalet lämna ut information till skattemyndigheten i det land där den skattepliktige har sin hemvist. Lågskatteländerna Österrike, Belgien och Luxemburg motsatte sig dessa bestämmelser och

fick därför undantagsregler under en övergångsperiod. Dessa länder ålades att överföra 75 procent av skatteintäkterna till skattemyndigheten i det land där den skattepliktige har sin hemvist.

Lågskatteländernas villkor för att överge undantagsreglerna var att direktivet skulle gälla även för skatteparadiserna Monaco, Schweiz, Andorra, Liechtenstein, Monaco och San Marino. EU har fått till stånd en överenskommelse med dessa länder som knappast tycker det är värt att utsättas för ekonomisk blockad av den ekonomiska jätten. EU-rätten har sträckt sig utanför EU i detta avseende. Dessutom har man fått med sig USA i båten. Förenata staterna ogillar att terrorister kan gömma undan sina pengar i skatteparadis där banksekretess råder och amerikanerna har inte blivit mer vänligt sinnade mot dessa länder under finanskrisen.

Det ekonomiska räddningspaketet har varit en hård ansträngning på EU-ländernas budgetar och många är i desperat behov av att fylla på sin statskassa med pengar som ligger låsta i skatteparadisens bankvalv. (Så desperat var Tyskland förra året att dess underrättelsetjänst mutade sig till hemliga bankuppgifter från Liechtenstein vilket förstärkte förtroendet för kraftfulla protester från lilleputtlandet.) Det är mot bakgrund av detta som G 20-länderna vid sitt möte i London i april tidigare i år kom överens om att ställa hårdare krav på skatteparadiserna.

– Finanskrisen har fört världens länder närmare varandra, säger Sideek Mohamed Seyad.

Juridicum deltar i rektorsutbildning

Den 28 oktober startade, på uppdrag av Skolverket, en ny kurs omfattande 30 högskolepoäng för rektorer i förskolan, grundskolan och gymnasiet. Flera institutioner vid Stockholms universitet deltar i utbildningen, däribland Juridicum.

Utbildningen kommer att pågå under tre år och är indelad i tre delar, vardera på tio högskolepoäng: skoljuridik och myndighetsutövning, mål och resultatstyrning samt skolledarskap.

Den juridiska delen inleder. Cirka 130 rektorer kommer att drillas i allmän förvaltningsrätt, myndighetsutövning samt familje- och barnjuri-

dik. Förutom professorn och kursföreläsaren Ronnie Eklund kommer doktoranderna Anna Kaldal, Lena Sandström, Michaela Ribbing, Pernilla Leviner och Åsa Örnberg samt advokat Lars Viklund att undervisa i de olika momenten. Externt anlitas före detta chefsjuristen på Skolverket, Göte Appelberg, Lars Werner, ämnesråd på utbildningsdepartementet samt Ingegärd Hillborn och Lena Schelin, chefsjurist respektive biträdande chefsjurist på Statens skolinspektion. De kommer att ansvara för skoljuridiken.

– Vi har tur som fått landets främsta gurus

på området att delta, säger Ronnie Eklund.

Utbildningen riktar sig framför allt till relativt nytillträdde rektorer. Men i en proposition föreslås att utbildningen blir obligatorisk för alla rektorer. En del rektorer har redan tillfredsställande kunskaper inom vissa områden som kursen omfattar och kommer att kunna tillgodöräknas sig dessa i sin examen, berättar Ronnie Eklund.

Förutom Juridicum deltar Pedagogiska-, Företagsekonomiska- och Statsvetenskapliga institutionen.